

TÜRK ESKİÇAĞ BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

HABERLER

Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Haberler
Sayı: 44 (2018)

ISSN 1308-2078

Editörler
Meltem Doğan-Alparslan
Aşkım Özdizbay
Tolga Pelvanoğlu

Sayfa Düzenlemesi
Zero Prodüksiyon Ltd.

Yazılar kaynak gösterilmek şartıyla kullanılabilir.
1996-2016 Ocak-Mayıs aylarında yılda iki kez yayınlandı.
2018'den itibaren yılda bir kez yayınlanır.
Enstitü Üyelerine ücretsiz verilir.

TÜRK ESKİÇAĞ BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Uluslararası Akademiler Birliği Muhabir Üyesi
Corresponding Member of the International Union of Academies

Baskı
Matsis Matbaa Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
Tevfikbey Mah. Dr. Ali Demir Cad. No: 51 Sefaköy/İstanbul.
Tel : +90 (212) 624 21 11 (pbx) Fax : +90 (212) 624 21 17
Sertifika No: 40421

Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü
İstiklâl Cad. Merkez Han, No: 181 Kat: 2
34435 Beyoğlu-İSTANBUL

E-mail:
haberler@turkinst.org
mdoganalparslan@gmail.com
aozdizbay@hotmail.com

www.turkinst.org

İÇİNDEKİLER

Editörden	1
Başyazı	
Siirt-Başur Höyük	2
Anı Yazısı	
Aksel Tibet'in Ardından (1956-2019)	7
Prof. Dr. Muhibbe Darga'nın Ardından	8
Kitap Tanıtımları	
Kortanoğlu R. E., <i>Varlık ve Tapınak; eski yunan tapınağının kavramsal inşası üzerine arkitektonik bir deneme.</i> Bilgin Kültür Sanat Yayınları, Ankara, 2018 (Alanyalı, H.S.)	10
Köroğlu, K., Adalı, S. F. (ed.) <i>Assurlular: Dicle'den Toroslar'a Tanrı Assur'un Krallığı/The Assyrians: Kingdom of the God Aššur from Tigris to Taurus.</i> Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2018 (Karaboğa, B.)	11
Beard, M., <i>SPQR: Antik Roma Tarihi</i> , (Çev. İ. Sağlamer), Pegasus Yayınları, İstanbul, 2018 (Karakuş, O.S.)	13
Tamsü Polat, R., <i>Stratonikeia Akdağ Nekropolü</i> , Ege Yayınları, İstanbul, 2017 (Kortanoğlu, R.E.)	15
Reyhan, E., <i>Hitit Devleti'nde Siyaset ve Yönetim Direktif, Yemin ve Sadakat</i> , Bilgin Kültür Sanat Yayınları, Ankara, 2017 (Nogay, İ.Ş.)	16
Arkeoloji Dünyasından	
Türkiye'de Koruma Politikaları Üzerine Bir Değerlendirme: Karabel Anıtı Örneği (Ozar, Y.)	17
İstanbul Üniversitesi Arkeolojik Kazı ve Araştırmalar Toplantısı – 17 (Köseoğlu, F.N.)	21
18. Türk Tarih Kongresi (Pelvanoğlu, T.)	23
Pisidia Araştırmaları II: Pisidia ve Yakın Çevresinde Üretim, Ticaret ve Ekonomi (Uluslararası Sempozyum) (Köker, H.)	23
3. Anadolu ve Yakın Çevresi Prehistorya Araştırmaları Çalıştayı (Yurtdaş, E.)	24
Dokuz Eylül Üniversitesi'nin Moğolistan'da Yürüttüğü Arkeolojik Çalışmalar (Bayburt, A.)	25
Kazı - Araştırma	
Kuzey Ege Arkeoloji Araştırmaları ve Uygulama Merkezi (KEAM) Adramytteion Kenti ve Egemenlik Alanı Çalışmaları – 2017 - 2018 (Aykanat, B.B. – Öztürk, A.)	29
2017 Yılı Alaca Höyük Kazısı Çalışmaları Ön Raporu (Çınaroğlu, A. – Çalışkan Akgül, H. – Çelik, D.)	36
Pisidia Antiokheia Aziz Paulus Kilisesi Kazısı – 2018 (Özhanlı, M.)	42
Çanakkale İli Merkez İlçesi Arkeolojik Yüzey Araştırması 2016 - 2017 (Yılmaz, D.)	46
EKAR 2018 (Fidan, E.)	47
Eskişehir İli Yazılıkaya/Midas Vadisi Araştırmaları (Tamsü Polat, R. – Polat, Y.)	49
İstYA Projesi: Beykoz I – 2018 (Güldoğan, E.)	56
İzmir İli Nif Dağı Kazısı – 2017 (Tül Tulunay, E. – Peker, M.)	58
Sebaste Antik Kenti ve Çevresi Yüzey Araştırmaları – 2017-2018 (Taştëmür, E. – Dinç, M.)	64
Seleukeia Sidera Antik Kenti Yüzey Araştırmaları – 2018 Demircilik Faaliyetlerine İlişkin Veriler (Schenk, T. – Atav Köker, İ. – Sönmez, B. – Hürmüzlü, B. – Tütünsatar, E. – Akaslan, M.)	66
Tekirdağ İli Merkez ve Şarköy İlçeleri ile Çanakkale İli Gelibolu Yarımadası (Trakya Khersonesos'u) Arkeolojik Yüzey Araştırması ve Müze Çalışmaları – 2017-2018 (Koçel Erdem, Z.)	72
Enstitüden	
Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü 2018-2019 Yıllık Konferans Programı	77
2019 Yılı TEBE Araştırma Bursu İlanı	78
Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü 2017 Yılı Ali Dinçol Bursuna Layık Görülen Proje Paleolitik Çağ'da Güneybatı Marmara (Birof, Ö.)	79
Yeni Yayınlarımız	85

Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü 2017 Yılı Ali Dinçol Bursuna Layık Görülen Proje Paleolitik Çağ'da Güneybatı Marmara

Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü (TEBE) 2017 Yılı Ali Dinçol Bursunun "Paleolitik Çağ'da Güneybatı Marmara" tez projesi ile şahsına verilmesi yönünde bilimsel görüş bildiren burs komitesine ve bursun verilmesi görüşünü onaylayan enstitü yönetimine saygılarımla teşekkür ederim.

Özge Birol

Anadolu, Paleolitik Çağ insanlarının Eski Dünya'daki yayılımında zorunlu geçitlerden biridir. Bunun yanında Anadolu, kendi içinde farklı ekolojik özelliklere sahip bölgeleri barındırması dolayısıyla tek bir coğrafi birim olarak görülmemelidir (Avcı, 2005; Clare ve Weninger, 2014; Dinçer, 2014, 2016). Bu coğrafyada Alt, Orta ve Üst Paleolitik dönemlere ait arkeolojik kanıtlar mevcuttur ve veriler daha çok yüzey araştırmalarıyla ulaşılmış olan yontmataş buluntulara dayanmaktadır. Anadolu'da Paleolitik Çağ kalıntılarını barındırma potansiyeli olan mağaraların sayısı fazla olsa da, bunlardan yalnızca birkaç tanesinde bilimsel kazılar gerçekleştirilmiştir (Taşkıran, 2015). Paleolitik Çağ ile ilgili ayrıca az sayıdaki fosil insan kemikleri ve yontmataş harici diğer buluntular, Anadolu coğrafyasının batı ve güneyindeki birkaç noktadan (Örn. Antalya'da Karain, Denizli'de Kocabaş) bilinmektedir (*bkz.* Taşkıran, 2011; Kayan, 1992; Kuhn *vd.*, 2001; Kappelman *vd.*, 2008; Alçiçek, 2014).

Pleyistosen'in¹ buzul - buzularası dönemlerinde küresel deniz seviyeleri (\pm) 100-125 metreye kadar değişiklik göstermiştir (Atalay, 2005; Kayan, 2012). Bir iç deniz olmasından dolayı Marmara Denizi'nin su seviyesi, buzul ve buzularası dönemlerde çok daha fazla değişmiş; kıyı topografyasında belirgin değişiklikler olmuştur (Özdoğan, 1984; Atalay, 2005). Marmara Denizi'nin Pleyistosen süresince birkaç kez tatlısu gölüne dönüştüğü bilinmektedir (Özdoğan, 1983; Yaltrak *vd.*, 2002). Seviyesi ne olursa olsun Marmara Denizi, Anadolu ile Balkanlar arasında özellikle insan türleri için aşılması imkansız bir engel durumunda olmamıştır (Özdoğan, 1985; 2007). Aynı şekilde Ege Denizi'ndeki su seviyesi değişiklikleri, Anadolu yarımadası ile Yunanistan yarımadası arasındaki etkileşim açısından önemlidir; neredeyse Orta Paleolitik dönemin ortalarına kadar (soğuk dönemlerde) iki yarımada birbirine geniş karasal köprüler ile bağlılığını

sürdürmüş, Paleolitik Çağ süresince kıta sahanlığı günümüze oranla çok daha geniş sınırlara ulaşmıştır (Lykousis, 2009; Tourloukis ve Karkanis, 2012).

Güneybatı Marmara, farklı iklim bölgelerinin kesiştiği bir coğrafyadır. Marmara Bölgesi'nde özellikle soğuk dönemlerde Sibiryaya kökenli bitkiler baskın olmakla birlikte, kıyıya yakın, ılıman alanlarda ise Akdeniz ikliminin etkisi görülmekte; iç bölgelere gidildikçe iklim günümüzde de olduğu gibi karasallaşmaktadır (Van Zeist ve Bottema, 1991). Pleyistosen'de deniz seviyelerinin düştüğü soğuk dönemlerde Güney Marmara'da yer alan kuzey-güney yönlü vadiler, kuzey yönünde karasal alanlarını genişletmişlerdir. Deniz seviyeleri yükseldiğinde ise bugün alüvyonla dolmuş olan haliçler oluşmuştur (Özdoğan, 1982; Atalay, 2005). Bu çalışmanın kapsamında, bahsi geçen akarsu sistemleri birincil derecede önemlidir; pek çok Paleolitik buluntu yeri akarsu yatakları ile ilişkilidir. Bölge, güney ve doğusundaki doğal geçitlerle ise Ege ve İçbatı Anadolu bölgelerine bağlanmaktadır (Özdoğan, 1985, 1987; Yalçıklı, 2011; Dinçer, 2014).

Anadolu ve yakın çevresindeki Alt Paleolitik teknolojileri temelde satır ve kıyıcılar gibi yontuk çakılların temsil ettiği *Mod I* veya iki yüzeyle aletler ile Acheul teknolojisinin temsil ettiği *Mod II*, ya da yonga endüstrisinin baskın olduğu *Mod III* ile ilişkili görünmektedir. Kuzeybatı Anadolu ile Balkanlar'da, Yakınoğu ile Batı Avrupa'ya oranla nadiren rastlanan iki yüzeyle aletler (Darlas, 1995; Runnels, 2003) Kuzey Ege'de, Anadolu yarımadasına oldukça yakın konumdaki Midilli Adası'nda (Galanidou, 2013) ve Bulgaristan'ın güneyindeki dağlarda (Ivanova, 2016) mevcuttur. İstanbul'un Trakya ve Anadolu yarımadasında kalan birkaç noktası ile Anadolu yarımadasının batı bölümlerinde (İzmir ve Denizli çevresi) ise iki yüzeylelere dair tekil buluntular bilinmektedir (*bkz.* Kansu, 1963; Jelinek, 1980; Runnels ve Özdoğan, 2001; Dinçer ve Slimak, 2007; Özçelik *vd.*, 2015; Çilingiroğlu *vd.*, 2017). Bu bağlamda Çanakkale ve Balıkesir illerinde ulaşılan Alt Paleolitik dönem buluntuları önemlidir. Marmara Bölgesi'nde bilimsel kazısı yapılmış tek Paleolitik Çağ buluntu yeri olan Yarımburgaz Mağarası'nda (İstanbul) ise Acheul geleneğine rastlanmamıştır. Burada, bölgede daha sık olarak görülen satır ve kıyıcılar gibi çaytaşı aletler ile yonga aletler mevcuttur (Kuhn, 2010).

Avrasya'da (ve Yakınoğu'da) Orta Paleolitik dönem birbirinden farklı gelenekleri bir arada barındırır (Kuhn, 2002). Yonga ağırlıklı bir endüstri geliştirilen Orta Paleolitik dönemde, Alt Paleolitik dönemden çok

¹ Kuvaterner jeolojik devri, Pleyistosen (GÖ 2.588.000-11.700) ve Holosen (GÖ 11.700-günümüz) olarak iki bölüme ayrılmaktadır. Pleyistosen iklimi, küresel boyutta salınımlarla değişimler göstererek buzul ve buzularası dönemlerin yaşanmasını sağlamıştır (Gibbard ve Head, 2009; Gibbard 2015)

daha çeşitli ve daha küçük boyutlardaki aletler görülür. Orta Paleolitik dönemin belirleyici teknolojisi olan Moustérien, Acheul'den beri yaygınlaşan yongaların işlenerek çeşitli aletler yapılması; bazı aletlerin saplara takılarak mızrak gibi uzun menzilli olarak kullanılması ve farklı işlevler için farklı aletlerin yapılması geleneğini ifade eder (Arsebük, 1999; Özdoğan, 2011). Anadolu'da Moustérien buluntular stratigrafik olarak yalnızca Kaletepe Deresi 3'te (Niğde) ve Karain B ile E tabakalarında (Antalya) tespit edilmiştir (Slimak ve Dinçer, 2007; Yalçınkaya vd., 2007). Anadolu'nun pek çok noktasında yüzey araştırmalarıyla tespit edilen yontmataş buluntuları, bu dönemde oldukça yoğun bir iskanın olduğuna işaret etmektedir (Balkan-Atlı vd., 2006). Kuzeybatı Anadolu'da Levallois üretimi yaygın olmamakla birlikte az oranda örnekleri görülür (Yalçınkaya ve Özçelik, 2012; Dinçer, 2014; 2015). Bu dönem ile ilgili veriler, Alt Paleolitik dönemin aksine Anadolu-Balkan ilişkileri açısından da çok daha fazla kanıt içermektedir. Marmara çevresi Orta Paleolitik dönem endüstrilerindeki çeşitliliğin içerisinde Balkan geç Orta Paleolitiği ile doğrudan ilişkili geleneklere rastlanır (Şahin vd., 2009; Kartal vd., 2015; Dinçer, 2016; Polat, 2018).

Orta Paleolitik dönemden Üst Paleolitik'e geçiş evresi (yak. GÖ 50.000-40.000), yontmataş endüstrisi açısından temelde dilgi endüstrisinin yayılarak çeşitlenmesini içerdiği gibi; Üst Paleolitik'e geçişin iklimsel, biyolojik ve farklı kültürel evreleri bulunmaktadır (Bar-Yosef, 2000). Geçiş dönemine dair veriler Anadolu'nun yakın çevresinde çok sayıda olmasına karşın, Anadolu'da Orta-Üst Paleolitik geçişinin (ve bunun yanında Üst Paleolitik'in) izlerine stratigrafik olarak yalnızca Akdeniz Bölgesi'nde yer alan birkaç noktadan (Örn. Üçağızlı (Hatay) ve Karain (Antalya)) ulaşılmıştır. Bunlar genel anlamıyla Levant (Üçağızlı) ya da Balkanlar (Karain) ile ilişkilidir (Baykara ve Güleç, 2014; Yalçınkaya vd., 2007). Türkiye'de Üst Paleolitik dönemin yeterli bilinmemesinin başlıca sebebi araştırma eksikliği olsa da, Pleyistosen'in soğuk dönemlerinde Anadolu'nun yüksek iç bölgelerinde iskan seyrek olmuş olabilir (Özdoğan, 2011; Kuhn, 2002). Özellikle Afrika'dan çıkarak Levant koridorundan Anadolu'ya gelen insan toplulukları, ilk kez "zor" iklimsel şartlarla karşılaşmıştır ve dolayısıyla Anadolu'nun alçak kıyı bölgelerini tercih etmiş olabilirler (Kuhn, 2002; Özdoğan, 2011; Dinçer, 2017). Türkiye'de Üst Paleolitik dönemin yalnızca birkaç noktadan bilinmesi, yüzeyde ulaşılan buluntuların teknolojik açıdan Üst Paleolitik ile karşılaştırılmasını zorlaştırmaktadır. Bu görelî tarihlendirme genel olarak dilgi teknolojisinin varlığı ve özellikleriyle sınırlı kalınarak yapılır. Türkiye'de Orta-Üst Paleolitik geçişinde olduğu gibi Üst Paleolitik dönemin tanımlanması

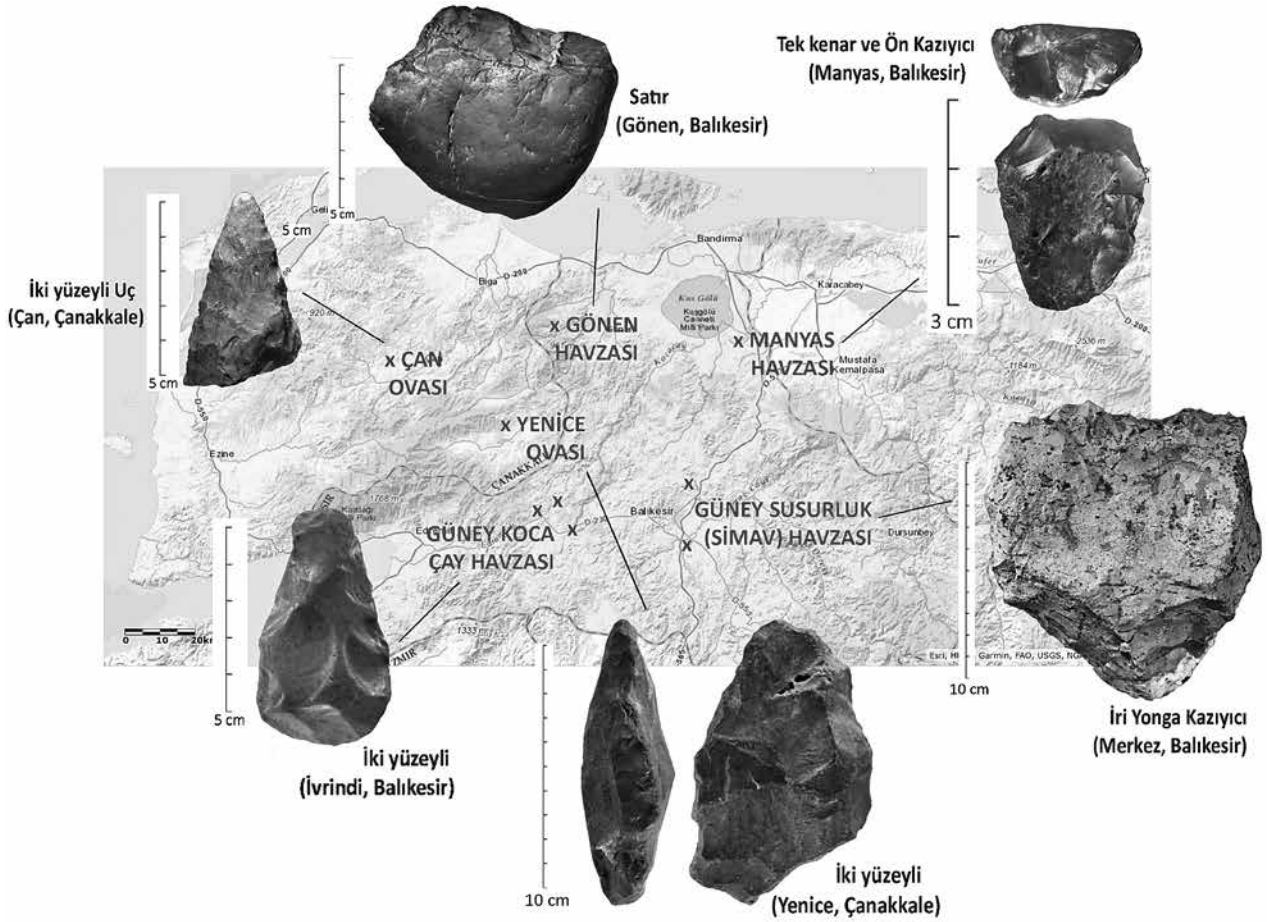
sorununun da çözülebilmesi için arkeolojik stratigrafi gösteren çok daha fazla buluntu yerinde çalışılması ve yontmataşların fen bilimsel yöntemlerle tarihlendirilmeleri gereklidir.

Çanakkale ve Balıkesir Çalışmaları

Marmara Bölgesi'nde ilk sistematik yüzey araştırmaları ve belgeleme çalışmaları, 1980'li yıllarda İstanbul Üniversitesi Prehistorya Anabilim Dalı adına Mehmet Özdoğan başkanlığında yürütülmüş ve araştırmada Paleolitik Çağ'ın farklı dönemlerine ait, *in situ* olmayan, çok sayıda buluntu yeri tespit edilmiştir (Özdoğan, 1988; 1989; 1990). Bu çalışmanın malzeme grubunu oluşturan buluntu topluluğu, bahsi geçen araştırmacının dâhilinde Çanakkale ve Balıkesir illerinde keşfedilen yaklaşık 30 ayrı açık hava buluntu yerinden toplanmış ve günümüzde İstanbul Üniversitesi Prehistorya Laboratuvarı koleksiyonunda bulunan yontmataşlardan oluşmaktadır.

2017 yaz sezonunda Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü'nün desteği, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kazılar Dairesi Başkanlığı - Kazılar Şubesi'nin izni ve Çanakkale Arkeoloji Müzesi ile Balıkesir Kuvayı Milliye Müzesi'nin denetimi ile bölgede yeni bir arazi çalışması yapılmıştır. Çalışmanın amaçları buluntu yerlerini tekrar ziyaret ederek incelenen koleksiyondaki malzemenin buluntu yerlerindeki genel dağılımları ne kadar yansıttığını tespit edebilmek, koleksiyonda olmayan farklı buluntulara ulaşmak, geçen yaklaşık 30 yıl boyunca meydana gelen tahribatı belgelemek ve buluntu yerlerinin çevresel ortamları ile ilgili bilgi sahibi olmaktır. Toplamda on dört gün süren çalışmada öncelikli olarak bölgede bilinen Paleolitik Çağ buluntu yerlerine gidilmiştir. Ayrıca bunların yakın çevreleri de mümkün olduğunca araştırılmış ve yeni buluntu yerlerine de ulaşılmıştır.

Bölgedeki Paleolitik buluntu yerleri altı coğrafi birimde toplanır (Res. 1). Bunlardan batıda yer alan Çan Ovası (Çanakkale), kuzeyde Çan ve Biga Çayları boyunca uzanarak Marmara Denizi'ne açılan vadi sistemlerinden oluşur ve batıda Etili Ovası ile birleşerek sonlanır. Çan Ovası'nda, Orta ve Üst Paleolitik dönemlere ait zengin buluntu yerleri mevcuttur (Özdoğan, 1988, 1989; Özer vd., 2015). Hemen güneydoğusunda, benzer coğrafi özelliklerdeki Yenice Ovası (Çanakkale), güneyindeki sıradağlar ile sınırlanır. Bu bölgede Alt Paleolitik döneme kadar tarihlenen buluntular ile karşılaşılmıştır (Özdoğan, 1989). Yenice Ovası'ndan geçerek Marmara Denizi'ne dökülen Gönen Çayı havzasının en geniş sınırlarına ulaştığı alanlardan biri olan Gönen ilçe merkezinin çevresinde (Balıkesir) ve doğusundaki Manyas Havzası'nda da (Balıkesir) Paleolitik Çağ'ın çeşitli dönemlerine ve sonrasına ait yontmataş aletlerin tanımlandığı buluntu yerleri

Res. 1 – Çalışma alanındaki havzalar/ovalar ve buluntulardan örnekler (Harita arcgis.com'dan alınarak düzenlenmiştir; 01.12.2017). Örneklerin tümü için ayrı ölçekler kullanılmıştır.

mevcuttur. Diğer iki grup ise Koca Çay ve Susurluk Çayı havzalarının güneyidir; bunlar Balıkesir ilinin güneybatı ve güneydoğu bölümünde konumlanmaktadır. Neredeyse tüm bölgelerde Alt Paleolitik dönemden başlayarak devam eden Paleolitik Çağ buluntuları gözlemlenmiştir.

Alt Paleolitik dönem teknolojilerindeki yontmataşlar arasında yontuk çakıl (çaytaşı) aletler ve iki yüzeyli aletler mevcuttur. Bazı alanlarda iri yongalar ve yonga aletlere de ulaşılmıştır. Ancak iri yonga aletlerin bir kısmı olasılıkla erken bir Orta Paleolitik döneme aittir. Alt Paleolitik yontmataş aletler, Balıkesir ilinde en az 6 farklı alanda tespit edilmiştir. Buluntular genel olarak az sayıdadır. Özellikle İvrindi ilçesinin kuzeyinde, Koca Çay vadisinin kıyılarından bilinen iki yüzeyliler (Dinçer, 2017) ile satır aletler ve Gönen havzasının kuzeyinde yer alan Ulukır Köyü'nün çevresinde tespit edilen kıyıcılar dikkat çekicidir. Çanakkale ilinde ise Alt Paleolitik dönem buluntuları Yenice çevresinde yoğunlaşırken Çan ilçesinde yer alan Hurma Köyü çevresinde de tekil olarak kısmi iki yüzeylilere ve bir tane de silisleşmiş kum taşı yumrusundan yapılmış kıyıcıya ulaşılmıştır; Çan'da Alt Paleolitik dönemin varlığından kesin olarak söz etmek güçtür. Yenice'de Çınar Köyü yakınlarındaki Kocakıran Mevkii'nde

buluntu topluluğunu Acheul geleneğini yansıtan iki yüzeyliler ile iri kazıyıcılar ve diğer düzeltili yonga aletler oluşturmaktadır. Çınar Köyü çevresinde farklı Alt Paleolitik buluntu yerlerinin de varlığı, bu bölgede yeni çalışmaların yapılmasını zorunlu kılmaktadır.

Orta Paleolitik döneme ait buluntular çok daha fazla sayıda ve tekno-tipolojik açıdan çeşitlidir. Aletlerin çeşitliliği, her iki ildeki buluntu yerlerinde görülmekte ve bu çeşitlilik Anadolu geneliyle de uyumluluk göstermektedir. İçlerinde korteksli parçaları da barındıran ve yonga aletlerin hakim olduğu endüstride, kazıyıcılar ve çentikli/dişlemeli aletler yaygındır. Bunların dışında görece az sayıdaki iri düzeltili aletler, yukarıda da bahsedildiği gibi erken bir Orta Paleolitik teknolojisine işaret etmektedir. Bunlar ayrıca diğer yontmataşlar ile benzer hammadde özelliklerinde olsalar dahi çok daha fazla aşınmıştır ve yoğun patinalıdır. Orta Paleolitik'in daha çok geç dönemlerinde yaygınlaşan hazırlanmış çekirdek teknolojileri (Groucutt ve Scerri, 2014), Levallois tekniğinin kullanıldığı çekirdekler ve/veya disk biçimli çekirdekler halinde (bkz. Res. 2), Çanakkale'nin Çan ve Yenice ilçeleri ile Balıkesir'de Gönen çevresinde görece yoğun; ancak yine de az sayıdadır. Balıkesir'in güneybatısında ise yine az oranda para-Levallois çekirdek ile disk

biçimli çekirdeğe ve Manyas Gölü'nün batısında iki adet disk biçimli çekirdeğe ulaşılmıştır. İÜ Prehistorya Laboratuvarı koleksiyonunda yer alan malzemelerin arasında, yumuşak vurgaç kullanılarak oldukça düzgün bir şekilde iki yüzeyli olarak düzeltilenen, yonga taşmalıktan yapılmış yaprak biçimli uçlar da tespit edilmiştir (Çan'daki örnek için *bkz.* Şekil 1). Bunlar Balkan geç Orta Paleolitiği ile ilişkilidir. Şekil 1'de görülen yaprak biçimli ucun proksimal kısmı kırıktır; uç kısmı hafif aşınmış olsa da iyi korunagelmıştır. Yonga taşmalığının en kalın yeri yaklaşık 12 mm'dir ve parça distale doğru dış yüzden inceltilmiştir.

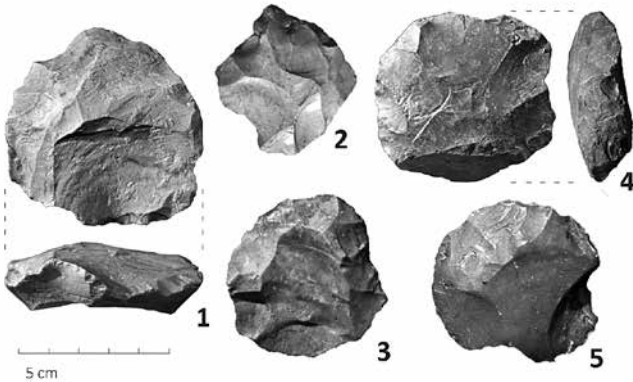
Orta Paleolitik dönem düzeltili yontmataş aletlerinin çoğunluğunu kazıyıcılar oluşturmaktadır. Çeşitli tiplerdeki kazıyıcıların yanında çentikli ve dişlemeliler ile bileşik olan (kompozit) aletler de yaygındır. Orta Paleolitik dönem kazıyıcılarının çoğunluğunu tek kenar ve çift kenar kazıyıcılar oluşturmaktadır. Bunların yanında yarı çeper/tam çeper kazıyıcılar, topukta düzeltili kenar kazıyıcılar (*racloir sur talon*) ya da almaşık veya almaşan kazıyıcılar gibi düzeltilerine göre ayrılan farklı alt tiplerdeki kazıyıcılar da yer alır. Kazıyıcıların kenar biçimleri de değişken olmakla birlikte genellikle dışbükeydir. Bu dönemde görülen dik düzeltili kenar kazıyıcılara Üst Paleolitik dönem teknolojilerindeki yontmataşlarda çok nadiren rastlanmıştır. Orta Paleolitik teknolojilerindeki kenar kazıyıcılar, bu çalışmaya dâhil olan tüm coğrafi birimlerde mevcuttur. Bunların yanında, Yenice ilçesinde Alt Paleolitik döneme ait iki yüzeyli aletler ile birlikte bulunan, iri yongadan yapılmış kenar kazıyıcılar ve diğer iri düzeltili aletler olasılıkla Alt Paleolitik döneme aittir. Bu yonga aletler ile bahsi geçen iki yüzeylilerin yapımında kullanılmış hammaddeler, ve aşınma durumları da bu durumu destekler niteliktedir.

Türkiye'de Üst Paleolitik dönem ile ilgili bilgilerin sınırlı olması, yüzeyden ulaşılmış yontmataş aletlerin teknolojik ve tipolojik açıdan görelitarihlendirilmelerini

zorlaştırmaktadır. Bu çalışmanın malzeme grubu içerisinde yer alan, Orta ve Üst Paleolitik özelliklerini bir arada barındıran çok sayıda yontmataş alet bölgede geniş anlamda bir geçiş endüstrisinin varlığına işaret ediyor olsa da bunların doğrudan Geç Orta Paleolitik ya da Erken Üst Paleolitik endüstrilerine ait olmaları da mümkündür. Ek olarak "Orta-Üst Paleolitik geçiş endüstrisi" ve "Erken Üst Paleolitik" tanımlarının sınırları da tartışmalıdır (*bkz.* Kuhn, 2002). Bu sorunlardan dolayı görece tipik olan buluntular Üst Paleolitik olarak tanımlanmış, Orta ve Üst Paleolitik unsurlarını birlikte barındıran buluntular ise buluntu yerinin özelinde değerlendirilmiştir. Buluntuların arasında Orta Paleolitik - Üst Paleolitik ayrımının yapılmasında alet tiplerinin yanında taşmalıkların teknolojik özellikleri öne çıkmaktadır. Üst Paleolitik dönem itibarıyla paralel sistemli taşmalık üretiminde belirgin bir artış görülmekte; taşmalıkların büyük bir kısmı da dilgilerden oluşmaktadır. Üst Paleolitik dönem buluntularında Orta Paleolitik döneme oranla daha az korteks (kabuk) görülür ve taşmalıklar daha incedir (OP: ort. 15-16 mm; ÜP: ort. 5-6 mm). Teknolojik anlamda Üst Paleolitik'i çağrıştıran dilgi ve dilgi aletlerin dışında, dilgicik olarak tanımlanabilecek küçük ve ince dilgiler de bulunmaktadır. Bu dilgicikler geç bir Üst Paleolitik'e ait olabileceği gibi, Epipaleolitik/Mezolitik veya Neolitik döneme de ait olabilir. Bunlar çok az sayıda olduğundan net bir sonuca varmak mümkün değildir. Paleolitik Çağ sonrasına ait yontmataş aletler çalışmaya dâhil olmamakla birlikte, tipik buluntular seçilerek belgelenmiştir. Özellikle Çan bölgesinde, içlerinde bu yılki çalışmalarda da karşılaşılan konik biçimli dilgi çekirdekleri ve baskı tekniğiyle üretime dair parçaların da yer aldığı çeşitli buluntular bölgenin Neolitik dönem yontmataş endüstrilerine ışık tutabilecek niteliktedir.

Devam eden tez çalışmamın ön raporu niteliğindeki bu yazıda, ele alınan bölgenin yontmataş buluntuları ve Paleolitik Çağ'daki endüstrilerinden kısaca bahsedilerek genel bir bilgilendirme yapılması amaçlanmıştır. Arazi çalışması ya da genel olarak tez çalışması ile ilgili, tezin tamamlanmasından önce ayrıntılı bir yayın yapabilmek ne yazık ki mümkün değildir. Bu yıl gerçekleştirdiğimiz arazi çalışması kısa süreli ve bilinen buluntu yerleri odaklı olsa dahi, yeni sonuçlara da ulaşılmıştır. Özellikle Yenice (Çanakkale) ve İvrindi (Balıkesir) çevresinde Paleolitik Çağ odaklı yeni çalışmaların yapılmasının zorunlu olduğu anlaşılmıştır.

Bu çalışmayı destekleyerek tez çalışmama büyük katkılar sağlayan Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü'ne müteşekkirim. Ek olarak arazi çalışmasındaki emekleri için Sevgi Aslan, Türkay Yıldız, İrem Meten ve Haluk Çermikli'ye ayrıca teşekkür etmek isterim.

Res. 2 – Levallois çekirdekler; Tercihli (*preferential*) Levallois örnekleri (1- Yenice, 3- Gönen, 5- Çan), Tekrarlayan (*recurrent*) Levallois örnekleri (2- Gönen, 4- Çan).

Kaynakça

- Alçiçek, M.
2014 “Historique de la découverte et des recherches sur la calotte crânienne d’Homo erectus archaïque de Kocabaş, Bassin de Denizli, Anatolie, Turquie”, *L’anthropologie* 118, 8-10.
- Arsebük, G.
1999 “İnsanın Evrim Süreci ve En Eski Kültürleri”, *TÜBA-AR* 2, 31-69.
- Atalay, İ.
2005 “Kuvaterner’deki İklim Değişmelerinin Türkiye Doğal Ortamı Üzerindeki Etkileri”, *Türkiye Kuvaterner Sempozyumu (TURQUA)* 5, 121-128.
- Avcı, M.
2005 “Çeşitlilik ve Endemizm Açısından Türkiye’nin Bitki Örtüsü”, *İstanbul Üniversitesi Coğrafya Dergisi* 13, 27-55.
- Balkan-Atlı, N. – L. Slimak – S. Kuhn – F. Açıkgöz
2006 “Kömürcü-Kaletepe Paleolitik Dönem Kazıları 2005”, 28. *Kazı Sonuçları Toplantısı* 2, 125-136.
- Bar-Yosef, O.
2000 “The Middle and Early Upper Paleolithic in Southwest Asia and Neighboring Regions”, *The Geography of Neandertals and Modern Human in Europe and The Greater Mediterranean*, Ed. O. Bar-Yosef, D. Pilbeam, Cambridge, USA.
- Baykara, İ. – E. Güleç
2014 “Üçağzılı Mağarası Öncül Üst Paleolitik Dönem Taş Alet Kültürü”, *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 5, 42-58.
- Çilingiroğlu, Ç. – A. Uhri – B. Dinçer – C. Gürbıyık – C. Çakırlar – G. Özçolak – E. Sezgin
2017 “Karaburun Arkeolojik Yüzey Araştırması (KAYA) 2015”, *Araştırma Sonuçları Toplantısı* 34/1, 151-174.
- Clare, L. – C. Weninger
2014 “The Dispersal of Neolithic Lifeways: Absolute Chronology and Rapid Climate Change in Central and West Anatolia”, *The Neolithic in Turkey Vol.6 : 10500-5200 BC Environment Settlement, Flora, Fauna, Dating, Symbols of Belief, With Views From North, South, East, And West*, Ed. M. Özdoğan, N. Başgelen, P. Kuniholm, İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 1-65.
- Darlas, A.
1995 “The earliest occupation of Europe: The Balkans”, *The earliest occupation of Europe: Proceedings of the European Science Foundation Workshop at Tautavel (France)*, Ed. W. Roebroeks, T. van Kolfschoten, Leiden, Leiden University Press.
- Dinçer, B.
2014 “Dağlık Bursa Paleolitiği”, *Bursa ve İlçeleri Arkeolojik Kültür Envanteri I: Olympos Araştırmaları*, Ed. M. Şahin, Bursa, Bursa Kültür AŞ, 159-177.
- 2015 “Orta Paleolitik’te Teknolojik Çeşitlilik: Kuzeybatı Anadolu”, 6. *Ulusal Biyolojik Antropoloji Sempozyumu*, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 26-28 Ekim 2015.
- 2016 “Kuzeybatı Anadolu’da Paleolitik Araştırmalar”, *Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Haberler* 41, 50-53.
- 2017 *Marmara Çevresinde Alt Paleolitik Çağ: İlk İnsan Hareketleri*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Öncesi Arkeolojisi Bilim Dalı, yayınlanmamış doktora tezi.
- Dinçer, B. – L. Slimak
2007 “Trakya’nın Paleolitik Çağ Kültürleri”, *Arkeoloji ve Sanat* 124, 1-12.
- Galanidou, N.
2013 “Looking for the earliest occupants of the Aegean - Paleolithic excavations at Rodafnidia, Lisvori, Lesbos”, *Island Identities: The contribution of Secretariat General for the Aegean and Island Policy to the research and promotion of the culture of the Aegean Archipelago*, Ed. M. Alvanou, Mytilene, 15-77.
- Gibbard, P. L.
2015 “The Quaternary System/Period and its major subdivisions”, *Russian Geology and Geophysics* 56, 686-688.
- Gibbard, P. L. – M. J. Head
2009 “UGS ratification of the Quaternary System/Period and the Pleistocene Series/Epoch with a base at 2.58 MA”, *Quaternaire* 20 (4), 411-412.
- Groucutt, H. S. – E. M. L. Scerri
2014 “Lithics of the Late Middle Palaeolithic: Post MIS 5 technological variability and its implications”, *Quaternary International* 250, 1-6.
- Ivanova, S.
2016 “A route through the Balkans and implications for the earliest settlement of Europe”, *Paleoanthropology of the Balkans and Anatolia: Human evolution and its context*, Ed. K. Harvati, M. Roksandic, Springer, 187-211.
- Jelinek, A. J.
1980 “Collection of Paleolithic materials from valleys on the east side of the Bosphorus”, *The Joint Istanbul - Chicago Universities’ Prehistoric Research in Southeastern Anatolia*, Ed. H. Çambel, R. J., Braidwood, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul, 309-327.
- Kansu, Ş. A.
1963 “Marmara Bölgesi ve Trakya’da Prehistorik İskan Tarihi Bakımından Araştırmalar (*Recherches sur le peuplement Préhistorique dans la région de Marmara et en Thrace Turquie*) (1959-1962)”, *Bulleten XXVII/108*, 657-705.
- Kappelman, J. – M. C. Alçiçek – N. Kazancı – M. Schultz – M. Özkul – Ş. Şen
2008 “Brief Communication: First *Homo erectus* from Turkey and Implications for Migrations into Temperate Eurasia”, *American Journal of Physical Anthropology* 135, 110-116.
- Kartal, M. – E. Erbil – M. Karakoç
2015 “Sakarya İli Tarih Öncesi Arkeolojisi Yüzey Araştırması (II), 2014”, 33. *Araştırma Sonuçları Toplantısı* 2, 387-408.

- Kayan, İ.
1992 “Demirköprü Baraj Gölü Batı Kıyısında Çakallar Volkanizması ve Fosil İnsan Ayak İzleri”, *Ege Coğrafya Dergisi* 6/1, 1-34.
- 2012 “Kuvaterner’de Deniz Seviyesi Değişimleri”, *Kuvaterner Bilimi*, Ed. N. Kazancı, A. Gürbüz, Ankara, Ankara Üniversitesi Yayınları, 59-78.
- Kuhn, S.
2002 “Paleolithic Archaeology in Turkey”, *Evolutionary Anthropology* 11, 198-210.
- 2010 “The Yarımburgaz Lithic Assemblage”, *Culture and Biology at a Crossroads: The Middle Pleistocene Record of Yarımburgaz Cave (Thrace, Turkey)*, Ed. F. C. Howell, G. Arsebük, S. L. Kuhn, M. Özbaşaran, M. C. Stiner, İstanbul, Ege Yayınları, 93-129.
- Kuhn, S. – M. C. Stiner – D. Reese – E. Güleç
2001 “Ornaments in the Earliest Upper Paleolithic: new perspectives from the Levant”, *Proceedings of the National Academy of Science* 98, 7641-7646.
- Lykousis, V.
2009 “Sea-level changes and shelf break prograding sequences during the last 400 ka in the Aegean margins: Subsidence rates and palaeogeographic implications”, *Continental Shelf Research* 29, 2037-2044.
- Özçelik, K. – G. Kartal – B. Fındık
2015 “Denizli İli Prehistorik Dönem Yüzey Araştırması”, 33. *Araştırma Sonuçları Toplantısı 1*, 377-396.
- Özdoğan, M.
1982 “Doğu Marmara ve Trakya Araştırmaları”, *Türk Arkeoloji Dergisi* 26/1, 37-49.
- 1983 “Doğu Marmara ve Trakya Araştırmaları 1982”, *I. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, 63-68.
- 1984 “Doğu Marmara ve Trakya Araştırmaları 1983”, *II. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, 221-232.
- 1985 “1984 Yılı Trakya ve Doğu Marmara Araştırmaları”, *III. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, 409-420.
- 1987 “1986 Yılı Trakya ve Marmara Bölgesi Araştırmaları”, *V. Araştırma Sonuçları Toplantısı II*, 157-163.
- 1988 “1987 Yılı Edirne ve Balıkesir İlleri Yüzey Araştırması”, *VI. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, 571-590.
- 1989 “1988 Yılı Trakya ve Marmara Bölgesi Araştırmaları”, *VII. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, 443-457.
- 1990 “1989 Marmara Bölgesi Araştırmaları ve Toptepe Kazısı”, *XII. Kazı Sonuçları Toplantısı 1*, 345-375.
- 2007 “Coastal Changes of the Black Sea and the Sea of Marmara in Archaeological Perspective”, Ed. V. Yanko-Hombach, A.S. Gilbert, N. Panin, P. M. Dolukhanov, *The Black Sea Flood Question: Changes in Coastline, Climate and Human Settlement*, Netherlands, Springer, 651-669.
- 2011 “Yontmataş Teknolojileri”, *ArkeoAtlas Özel Koleksiyon*, 43.
- Özer, İ. – İ. Baykara – B. Dinçer – S. Şahin – M. Sağır – E. Güleç
2015 “2014 Yılı Muğla ve Çanakkale İlleri Yüzey Araştırması”, 33. *Araştırma Sonuçları Toplantısı 2*, 323-334.
- Polat, S.
2018 “Prehistorik Arkeoloji Çalışmaları Açısından Travertenlerin Önemi: Sürmecik (Banaz) Örneği”, *Marmara Coğrafya Dergisi* 37, 306-321.
- Runnels, C.
2003 “The Lower Paleolithic of Greece and NW Turkey”, Ed. M. Özbaşaran, O. Tanındı, A. Boratav, *Archaeological essays in honour of Homo amatus: Güven Arsebük*, Ege Yayınları, İstanbul, 195-202.
- Runnels, C. – M. Özdoğan
2001 “The Palaeolithic of Bosphorus Region, NW Turkey”, *Journal of Field Archaeology* 28 1/2, 69-92.
- Slimak, L. – B. Dinçer
2007 “Kaletepe Deresi 3, Orta Anadolu’da tabakalanma veren bir ilk Paleolitik Çağ yerleşmesi”, *Turkish Academy of Sciences Journal of Archaeology (TÜBA-AR)* 10, 33-47.
- Şahin, M. – B. Dinçer – T. Zimmermann
2009 “Neue Fundplatze Des Alteren Palaolithikums Bei Bursa in Nordwestanatolien (Türkei)”, *Archäologisches Korrespondenzblatt* 2009/2, 153-162.
- Taşkıran, H.
2011 “Karain Mağarası”, *ArkeoAtlas Özel Koleksiyon*, 38-39.
- 2015 “Türkiye’de Mağara Kazılarına Genel Bir Bakış”, *Aktüel Arkeoloji* 45, 70-79.
- Tourloukis, V. – P. Karkanas
2012 “The Middle Pleistocene archaeological record of Greece and the role of the Aegean in hominin dispersals: new data and interpretations”, *Quaternary Science Reviews* 43, 1-15.
- Van Zeist, W. – S. Bottema
1991 *Late Quaternary vegetation of the Near East*, Beihefte zum Tübinger Atlas Des Vorderen Orients, Dr Ludwig Reichert Verlag.
- Yalçıklı, D.
2011 “Çanakkale İli, Yenice İlçesi ve Balıkesir İli, Gönen İlçesi Yüzey Araştırması (2009-2010)”, 29. *Araştırma Sonuçları Toplantısı 1*, 209-229.
- Yalçınkaya, I. – H. Taşkıran – M. Kartal – K. Özçelik – M. B. Kösem – G. Kartal
2007 “2005 Yılı Karain Mağarası Kazıları”, 28. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, 539-558.
- Yalçınkaya, I. – K. Özçelik
2012 “Karain Mağarası’nın Kültürel ve Çevresel Verileri Işığında Anadolu Orta Paleolitik’inin Değerlendirilmesi”, *Adalya* XV, 1-12.
- Yaltrak, C. – M. Sakıncı – A.E. Aksu – R.N. Hiscott – B. Galleb – U.B. Ulgen
2002 “Late Pleistocene uplift history along the southwestern Marmara Sea determined from raised coastal deposits and global sea-level variations”, *Marine Geology* 190, 283-305.

Enstitü Yayınları

Bilimsel Dizi

- Alparslan, M., *Yayınlanmamış Boğazköy Tabletleri (Bo 8486-8694) / Unpublizierte Boğazköy Tafeln (Bo 8486-8694)*, İstanbul, 2016.
- Doğan-Alparslan, M., *Hittit Kralı II. Muwatalli: Kişiliği ve İcratı - Filolojik Belgeler Işığında, Studia ad Orientem Antiquum - 1*, İstanbul, 2012.
- Baykan, D., *Allianoi Tıp Aletleri, Studia ad Orientem Antiquum - 2*, İstanbul, 2012.
- Alparslan, M. (Haz.), *Hittitolojiye Giriş, Instrumental Linguarum Antiquarum 1*, (Dizi Editörü B. Demiriş), İstanbul, 2009.
- Corpus Vasorum Antiquorum, *Türkiye Cumhuriyeti (Turkish Republic 1, Fascicule 1), Silifke Museum (K. L. Zoroğlu)*, İstanbul, 2008.
- Sylloge Nummorum Graecorum - Turkey 2 / *Anamur Museum, Vol. 1, Roman Provincial Coins* (O. Tekin - S. Altınoluk), İstanbul, 2007.
- Sylloge Nummorum Graecorum - Turkey 3 / *Çanakkale Museum, Vol. 1, Roman Provincial Coins of Mysia, Troas etc.* (O. Tekin - S. Altınoluk - F. Körpe), İstanbul, 2009.
- Sylloge Nummorum Graecorum - Turkey 4 / *Ancient Coins from Mysia, Troad and Aeolis in the Collection of Selçuk Tanrikulu* (O. Tekin - A. Erol-Özdizbay), İstanbul, 2010.
- Sylloge Nummorum Graecorum - Turkey 5 / *Tire Museum. Vol. 1: Roman Provincial Coins from Ionia, Lydia, Phrygia and, etc.* (O. Tekin - S. Altınoluk), İstanbul, 2011.
- Sylloge Nummorum Graecorum - Turkey 6 / *Burdur Museum. Vol. 1: Pisidia, Part 1: Adada-Prostanna* (H. Köker), İstanbul, 2011.
- Sylloge Nummorum Graecorum - Turkey 7 / *Ödemiş Museum. Vol. 1: Roman Provincial Coins of Ionia, Lydia and etc.* (O. Tekin - S. Altınoluk), İstanbul, 2012.
- Sylloge Nummorum Graecorum - Turkey 8 / *Muğla Museum. Vol. 1: Caria* (O. Tekin - A. Erol-Özdizbay), İstanbul, 2012.
- Sylloge Nummorum Graecorum - Turkey 9 / *The Özkan Arıkan Türk Collection Vol. 1: Troas* (O. Tekin - A. Erol-Özdizbay), İstanbul, 2015.
- Sylloge Nummorum Graecorum - Turkey 10 / *The Yavuz Tatış Collection Part 1: Ionia and Lydia* (O. Tekin), İstanbul, 2016.
- Sylloge Nummorum Graecorum - Turkey 9 / *The Özkan Arıkan Türk Collection Vol. 2: Aeolis* (O. Tekin - A. Erol-Özdizbay), İstanbul, 2017.
- Corpus Ponderum Antiquorum et Islamicorum, *Turkey 1 / The Collection of Klima Plus in Silifke Museum, Greek, Roman, Byzantine and Islamic Weights* (O. Tekin - A.M. Merzeci), İstanbul, 2012.
- Corpus Ponderum Antiquorum et Islamicorum, *Turkey 2 / İstanbul Archaeological Museums, Greek, Roman, Byzantine and Islamic Weights in the Department of Metal Objects* (O. Tekin - G. Baran Çelik), İstanbul, 2013.
- Tekin, O., *Balançe Weights in the Aegean World / Classical and Hellenistic Periods*, İstanbul, 2016.
- Savaş, Ö.S., *Anadolu (Hittit-Luvi) Hiyeroglif Yazıtlarında Geçen Tanrı, Şahıs ve Coğrafya Adları/Divine, Personal and Geographical Names in the Anatolian (Hittite-Luwian) Hieroglyphic Inscriptions*, İstanbul, 1998.

Bilimsel Toplantılar Dizisi

- Alparslan, M., *Places and Spaces in Hittite Anatolia I: Hatti and the East*, İstanbul, 2017.
- Delemen, İ. - O. Casabonne - Ş. Karagöz - O. Tekin (eds.), *The Achaemenid Impact On Local Populations and Cultures in Anatolia*, İstanbul, 2007.
- Dinçol, Ali M. (Yayına Haz.), *Çağlar Boyunca Anadolu'da Yerleşim ve Konut Uluslararası Sempozyumu (5-7 Haziran 1996)/International Symposium on Settlement and Housing in Anatolia Through the Ages (5-7 June 1996)*, İstanbul, 1999.
- Fischer, B. - H. Genz - E. Jean - K. Köroğlu (eds.), *Identifying Changes: The Transition from Bronze to Iron Ages in Anatolia and its Neighbouring Regions*, İstanbul, 2003.

Sürelî Yayın

- Colloquium Anatolicum I (eds. M. Doğan-Alparslan - M. Alparslan), İstanbul, 2002.
- Colloquium Anatolicum II (eds. M. Alparslan - M. Doğan-Alparslan), İstanbul, 2003.
- Colloquium Anatolicum III (eds. M. Alparslan - M. Doğan-Alparslan), İstanbul, 2004.

- Colloquium Anatolicum IV (eds. M. Doğan-Alparslan - G. Ergin), İstanbul, 2005.
- Colloquium Anatolicum V (eds. H. Peker - G. Ergin), İstanbul, 2006.
- Colloquium Anatolicum VI (eds. M. Alparslan - H. Peker), İstanbul, 2007.
- Colloquium Anatolicum VII (eds. M. Doğan-Alparslan - M. Alparslan - H. Peker - G. Ergin), İstanbul, 2008.
- Colloquium Anatolicum VIII (eds. M. Doğan-Alparslan - Y. G. Ergin - M. Alparslan - H. Peker), İstanbul, 2009.
- Colloquium Anatolicum IX (eds. M. Alparslan - Y. G. Ergin - H. Peker - M. Doğan-Alparslan) İstanbul, 2010.
- Colloquium Anatolicum X (eds. Y. G. Ergin - M. Doğan-Alparslan - M. Alparslan - H. Peker), İstanbul, 2011.
- Colloquium Anatolicum XI (eds. M. Alparslan - A. Akkaya), İstanbul, 2012.
- Colloquium Anatolicum XII (eds. M. Alparslan - F. Kaynar), İstanbul, 2013.
- Colloquium Anatolicum XIII (eds. M. Alparslan - B. Hümmüzlü-Kortholt - N. Karul - E. Kortanoğlu), İstanbul, 2014.
- Colloquium Anatolicum 14 (eds. B. Hümmüzlü - M. Alparslan - N. Karul - E. Kortanoğlu), İstanbul, 2015.
- Colloquium Anatolicum 15 (eds. E. Kortanoğlu - M. Alparslan - B. Hümmüzlü - N. Karul), İstanbul, 2016.
- Colloquium Anatolicum 16 (eds. E. Kortanoğlu - M. Alparslan - B. Hümmüzlü - N. Karul), İstanbul, 2017.
- Colloquium Anatolicum 17 (eds. E. Kortanoğlu - B. Hümmüzlü - M. Alparslan - N. Karul), İstanbul, 2018.

Kazı Monografileri

- Köroğlu, K. (ed.), *5. Yılında Yumuktepe/The V. Anniversary of the Excavation at Yumuktepe (1993-1997)*, İstanbul, 1998.

Popüler Dizi

- Alp, S., *Hittitler'in Mektuplaşmaları*, İstanbul 2001².
- Alparslan, M., *Eski Anadolu'da Ticaret (MÖ II. Binyıl)*, İstanbul, 2010.
- Altınoluk, S., *Eskiçağ'da Irmak Tanrıları*, İstanbul, 2010.
- Anabolu (Usman), M., *Antik Çağ'da Et ve Balık Pazarları*, İstanbul, 2003.
- Baykan, C. - D. Baykan, *Eskiçağ'da Cam*, İstanbul, 2012.
- Bursa, P., *Antikçağ'da Anadolu'da Balık ve Balıkçılık*, İstanbul, 2010.
- Çete, İ., *Geçmişe Yolculuk Bir Gezi Rehberi, Journey into the Past: A Short Guide*, İstanbul, 1996 (Tükendi).
- Çokay, S., *Antikçağ'da Aydınlatma Araçları*, İstanbul, 2000².
- Delemen, İ., *Antik Dönemde Beslenme*, İstanbul, 2003².
- Delemen, İ. - S. Çokay-Kepçe, *Yunan ve Roma Kap Formları Sözlüğü*, İstanbul, 2009.
- Demiriş, B., *Eskiçağ'da Yazı Araç ve Gereçleri*, İstanbul, 2002³.
- Dinçol, B., *Eski Önasya ve Mısır'da Müzik*, İstanbul, 2003².
- Dinçol, B., *Eski Önasya Toplumlarında Suç Kavramı ve Ceza*, İstanbul, 2003².
- Dürüşken, C., *Eskiçağ'da Spor*, İstanbul, 1995 (Tükendi).
- Dürüşken, C., *Roma Dini*, İstanbul, 2003.
- Eğilmez, M., *Hittit Ekonomisi*, İstanbul, 2005.
- Fazlıoğlu, İ., *Eskiçağ'da Dokuma*, İstanbul, 2001².
- Fırat, M., *Antik Çağ'da Taş Duvar İşçiliği*, İstanbul, 2016.
- Gülbay, O., *Eskiçağ'da Tuvalet Kültürü*, İstanbul, 2004.
- Hırçın, S., *Çivi Yazısı Ortaya Çıkışı, Gelişmesi, Çözümü*, İstanbul, 2000³.
- Hümmüzlü, B., *Eski Yunan'da Ölü Gömme Gelenekleri*, İstanbul, 2008.
- İren, K., *Vazo Resimlerinin Işığında Eski Yunan Çanak Çömlekçiliği*, İstanbul, 2003.
- Karagöz, Ş., *Eskiçağ'da Depremler*, İstanbul, 2005.
- Köroğlu, G., *Anadolu Uygarlıklarında Taki*, İstanbul, 2004.
- Özdizbay, A., *Eski Yunan'da Tarım*, İstanbul, 2004.
- Salman, B., *Eskiçağ'da Güneş Saatleri*, İstanbul, 2007.
- Serdaroğlu, Ü., *Eskiçağ'da Tıp*, İstanbul, 2002².
- Tekin, O., *Eskiçağ'da Para, Antik Nümitmatige Giriş*, İstanbul, 1998³.
- Tekin, O., *Byzas'tan I. Constantinus'a Kadar Eskiçağ'da İstanbul (Byzantion)*, İstanbul, 2005³.
- Tekin, O., *Tarih Boyunca İstanbul'da Sikke Darbı ve Sikkeler*, İstanbul, 2012.
- Uzel, İ., *Anadolu Tıp Tarihine Giriş*, İstanbul, 2008.
- Zeren Hasdağlı, Melike, *Eski Çağ'da Lahitler*, İstanbul, 2019.